

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ХОМЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 658.29:631.115 (477)

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ
МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Кам'янець – Подільський – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Чикуркова Алла Дмитрівна,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
завідувач кафедри менеджменту, публічного управління
та адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
Погріщук Борис Васильович,
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного
університету, директор

кандидат економічних наук, доцент
Скляр Євгенія Володимирівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності

Захист відбудеться «27» вересня 2019 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 71.831.02 у Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України (32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, Головний корпус ПДАТУ, ауд. 20).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Подільського державного аграрно-технічного університету Міністерства освіти і науки України (32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13).

Автореферат розісланий «23» серпня 2019 року.

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради, кандидат економічних наук

Т.Л. Білик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Трансформаційні процеси розвитку економіки завжди характеризуються надмірними ризиками та загрозами для молокопереробних підприємств. Вони спонукають до пошуку якісно нових шляхів забезпечення сталого розвитку цих підприємств на основі формування належного рівня їх фінансової безпеки. На сьогодні молокопереробні підприємства України перебувають в надскладних умовах, багато з них використовують застаріле обладнання, до цього часу не вирішені питання землі, великої заборгованості, сезонного характеру діяльності, що змушує шукати шляхи їх фінансового забезпечення.

За даних обставин виникає необхідність здійснювати ефективне управління та контроль рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств, що дасть змогу вчасно виявити існуючі загрози, попередити їх та розробити відповідні протидіючі заходи. В умовах нестабільності економіки України важлива роль відводиться ефективному управлінню молокопереробними підприємствами, яке передбачає розроблення дієвих механізмів забезпечення достатнього рівня його економічної безпеки та її складової – фінансової безпеки. Управління фінансовою безпекою розглядається як невід’ємна складова механізму управління підприємством в цілому, спрямована на протидію як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам його функціонування.

Визначенню сутності поняття «фінансова безпека» присвятили свої праці такі вчені, як О.В. Арєф’єва, О.І. Барановський, М.Д. Білик, І.О. Бланк, Т.Г. Васильців, К.С. Горячева, А.О. Єпіфанов, О.А. Кириченко, Ю.Б. Кракос, Т.Б. Кузенко, В.І. Куцик, С.Ф. Покропивний, Ю.А. Соколов, О.І. Судакова, В.І. Мунтіян, Д. Норд, В.П. Пономарьов, Н.Й. Реверчук, В.Т. Шлемко та ін.

Проблеми управління молокопереробними підприємствами, у тому числі в контексті забезпечення їх фінансової безпеки, вивчали такі вчені: Ж.М. Балабанюк, Н.Ю. Брюховецька, Д.М. Васильківський, Т.В. Гаврилова, К.С. Горячева, В.В. Іванишин, Ю.Г. Кім, Т.Б. Кузенко, Ю.В. Лаврова, В.В. Липчук, М.В. Місюк, С.М. Онисько, В.В. Орлова, О.В. Павловська, Б.В. Погріщук, В.К. Рудик, П.Т. Саблук, О.І. Судакова, О.В. Скидан, Є.В. Скляр, А.Д. Чикуркова, О.В. Черниш, І.А. Ясенєцька, И.Н. Яковлева та інші.

Водночас, попри наявність численних наукових розробок у сфері формування фінансової безпеки, недостатньо опрацьованими залишаються питання управління фінансовою безпекою на рівні молокопереробних підприємств, які враховували б особливості галузі.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з науковою тематикою економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету за темами: «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання виробничого та трудового потенціалу, фінансових, інвестиційних та інформаційних ресурсів, запровадження ефективного менеджменту, застосування передових досягнень в обліку та аудиті» (ДР № 0110U005064), «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в

умовах глобалізації» (ДР № 0110U007032), в межах яких автором викладені теоретико-методичні та практичні підходи до управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, виконано аналіз стану виробництва і переробки молока, здійснено оцінку рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств України, розроблено складові механізми управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств та заходи щодо її забезпечення.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні та поглибленні теоретичних і методико-прикладних підходів до управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, а також розробці практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Відповідно до поставленої мети в роботі були визначені та вирішувалися такі завдання:

- узагальнити економічну сутність та методичні основи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств;
- розкрити методичні положення оцінки управління фінансовою безпекою в системі управління молокопереробних підприємств;
- систематизувати теоретико-методичні засади формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств;
- проаналізувати та оцінити стан управління фінансовою безпекою досліджуваних підприємств;
- провести кластерний аналіз ідентифікації ознак механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств;
- визначити тенденції розвитку молокопереробних підприємств та здійснити аналіз їх зовнішнього середовища;
- запропонувати концептуальний підхід до формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств;
- визначити напрями удосконалення управління структурою активів та пасивів досліджуваних підприємств в контексті забезпечення їх фінансової безпеки;
- обґрунтувати науково-методичні підходи до впровадження стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних положень із покращення управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

Методи дослідження. У процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи: системного підходу і структурно-логічного аналізу (при побудові логічної структури дисертаційної роботи), аналізу, синтезу, наукової абстракції (для формування теоретичних узагальнень, висновків), узагальнення (під час дослідження, уточнення та розвитку понятійного апарату фінансової безпеки, концепції управління фінансовою безпекою, наявних методик оцінки рівня фінансової безпеки підприємств); історичного підходу (при аналізі еволюції поглядів на сутність поняття фінансової безпеки); фінансового аналізу (під час оцінки фінансового стану молокопереробних підприємств); економіко-математичного моделювання (при розробленні моделі оптимізації виробничої програми молокопереробних підприємств), статистичного аналізу (при дослідженні

стану розвитку молокопереробних підприємств та чинників їх зовнішнього середовища), графічного (для наочного зображення результатів дослідження), порівняння (з метою зіставлення даних у динаміці), табличного (з метою відображення числових даних у таблицях), групування (для визначення залежності показників одне від одного, середніх і відносних величин при аналізі розрахунків рівня фінансової безпеки).

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти, офіційні матеріали Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Хмельницькій області, Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Хмельницької обласної державної адміністрації, відділу агропромислового розвитку Городоцької районної державної адміністрації, дані річної і оперативної звітності молокопереробних підприємств, наукові публікації вчених-економістів, навчально-довідкова література, результати досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Результати, що одержані автором у ході дослідження і виносяться на захист, полягають в теоретичному обґрунтуванні та удосконаленні методичних підходів і практичних рекомендацій щодо покращення управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

До основних результатів дослідження, що розкривають зміст дисертації та відображають її новизну, належать такі:

удосконалено:

– методичний підхід до комплексного оцінювання рівня управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств через запровадження сформованої системи взаємопов'язаних показників фінансової звітності, рівня рентабельності, коефіцієнтів фінансової стійкості, стабільності, автономії, ліквідності, ефективності управління підприємством, що сприятиме удосконаленню процесів прийняття управлінських рішень в контексті формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства;

– науково-методичні підходи до оцінювання рівня управління фінансовою безпекою досліджуваних підприємств, які передбачають використання моделі оцінки за галузевою приналежністю та проведення аналізу таких показників як економічна та інвестиційна активність; прибутковість і оборотність; платоспроможність і склад активів; структура капіталу; обсяг грошових потоків, а також здійснення оцінки витрат та фінансової безпеки операційної діяльності; захищеності від фінансових ризиків, потенціалу для відтворення ймовірних збитків, що дозволило виявити загрози і небезпеки та обґрунтувати шляхи удосконалення управління фінансовою безпекою;

– концептуальний підхід до формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, основними елементами якої визначені підсистеми управління прибутком на основі його взаємозв'язку з витратами та обсягом реалізації («CVP»-аналіз); операційний леверидж; фінансовий леверидж; збалансування і синхронізацію грошових потоків; фінансове забезпечення стійкого розвитку підприємства; механізми нейтралізації фінансових ризиків; оптимізацію портфеля фінансових інвестицій та інші, що забезпечують реалізацію комплексу заходів, спрямованих на використання можливостей та ресурсів молокопереробних

підприємств з метою досягнення системно-синергетичних ефектів реалізації захисту їх фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру;

– методичні засади оптимізації складу активів молокопереробних підприємств та прогнозування оптимального розміру дебіторської заборгованості, які полягають у зниженні частки дебіторської заборгованості шляхом реалізації таких організаційно-економічних заходів, як створення відповідних відділів (підрозділів) та призначення відповідальних осіб з питань управління дебіторською заборгованістю; запровадження системи оцінювання платоспроможності та фінансової дисципліни потенційних покупців; відмова від співпраці з клієнтами підвищеної групи ризику; передбачення штрафних санкцій за прострочення термінів платежу; стимулювання дострокової оплати продукції за допомогою знижок; посилення контролю за станом розрахунків з дебіторами;

– науково-методичні підходи до використання матриці вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств, які передбачають оцінку середньорічних темпів зміни показників чистого прибутку і витрат від настання ризикових подій, застосування технології реінжинірингу бізнес-процесів, проведення експрес-аналізу результатів управління фінансовою безпекою досліджуваних молокопереробних підприємств за різними сценаріями розвитку подій, які дозволили забезпечити відповідність обраної стратегії поставленим цілям розвитку та їх фінансово-економічному стану;

дістали подальшого розвитку:

– підходи до трактування поняття «управління фінансовою безпекою підприємств», яке запропоновано розглядати як цілеспрямований вплив з боку суб'єктів управління підприємством за допомогою системи принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень з метою забезпечення успішного функціонування підприємства в короткостроковій перспективі та захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз за різними напрямками їх фінансово-господарської діяльності у довгостроковій перспективі;

– теоретико-методичні засади формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств, які передбачають використання сукупності засобів та інструментів, спрямованих на формування і розподіл фінансових ресурсів для забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства, нейтралізації негативного впливу загроз та ризиків, досягнення підприємством фінансової стійкості та економічного зростання, а також можливість розробки шляхів та механізмів реалізації даної стратегії з чітко визначеними джерелами їх фінансування та формуванням цілісної системи управління фінансовою безпекою;

– науково-практичні підходи до здійснення кластерного аналізу, які ґрунтуються на розрахунку фінансових показників, що відображають корпоративні інтереси, визначенні інтегрального показника та рейтингу інвестиційної привабливості, що дало можливість згрупувати молокопереробні підприємства акціонерної форми власності у кластери за ознаками стабільного, нестабільного та кризового фінансового стану та виявити спільні ознаки управління, які формують систему і механізми управління у цих підприємствах та забезпечують досягнення визначених фінансових показників;

– методичні підходи до системного аналізу зовнішнього середовища молокопереробних підприємств на основі SWOT-, PEST-аналізів, які дозволили виявити сильні та слабкі сторони молокопереробних підприємств, загрози та можливості, зв'язок між ними в певних умовах, а також основні напрями досягнення підприємствами поставлених цілей подальшого конкурентного розвитку, що дало можливість обґрунтувати стратегії та механізми управління в контексті забезпечення їх фінансової безпеки.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції доведені автором до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, що спрямовані на удосконалення механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. Зокрема авторські науково-методичні розробки здобувача застосовані при розробці програмних документів з агропромислового виробництва та регуляторних рішень щодо фінансової безпеки агропромислового виробництва, стабілізації фінансового стану і фінансової безпеки в Україні в діяльності Національної академії аграрних наук України (довідка про впровадження № 10.1.4/121 від 02.10. 2018 р.). Впроваджено програмні документи та регуляторні рішення щодо фінансової безпеки молокопереробних підприємств, стабілізації їх фінансового стану в діяльність відділу агропромислового розвитку Городоцької райдержадміністрації (довідка про впровадження № 68 від 05.02. 2019 р.). Практичні рекомендації щодо аналізу фінансової безпеки агропромислового виробництва, стабілізації фінансового стану і фінансової безпеки були використані в Державному підприємстві «Дослідне господарство «Проскурівка» інституту сільського господарства Західного Полісся Національної академії аграрних наук України (довідка про впровадження № 58 від 30.06. 2015 р.), Державному багатопрофільному підприємстві «Урожай» (довідка про впровадження № 249 від 03.10. 2018 р.), Державному підприємстві «Науковий інноваційно-технологічний центр Інституту кормів та сільського господарства Поділля Національної академії аграрних наук України» (довідка про впровадження № 01-06/86 від 02.10. 2018 р.), ПрАТ «Хмельницька маслосирбаза» (довідка про впровадження № 4267 від 09.10. 2018 р.). Запроваджено механізм управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, засади здійснення аналізу фінансової безпеки підприємства, стабілізації фінансового стану і забезпечення фінансової безпеки у діяльність ТзДВ «Дунаєвецький маслозавод» (довідка про впровадження № 40 від 18.02. 2019 р.).

Наукові здобутки автора також використовуються в навчальному процесі економічного факультету Подільського державного аграрно-технічного університету на кафедрі менеджменту, публічного управління та адміністрування при викладанні навчальних дисциплін «Управління підприємством у бізнес-середовищі» та «Антикризове управління» (довідка про впровадження № 71-01-1022 від 20 грудня 2018 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено підхід здобувача щодо управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. Наукові результати, що викладені у дисертації та виносяться на захист, отримані автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та результати дослідження доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну

оцінку на: Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Фактори впливу на формування та розвиток фінансової системи України» (м. Львів, 28-29 листопада 2014 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Наукові пріоритети розвитку аграрної сфери в умовах глобальних змін» (м. Тернопіль, 4-5 грудня 2014 р.), VI міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасної економіки» (м. Запоріжжя, 13-14 лютого 2015 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Євроінтеграція економіки України» (м. Дніпропетровськ, 20-21 лютого 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Стратегія збалансованого використання економічного, технологічного та ресурсного потенціалу країни» (м. Кам'янець-Подільський, 4-5 червня 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми міжнародного економічного співробітництва» (м. Одеса, 17-18 липня 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Науково-економічний розвиток: менеджмент, фінанси та аудит» (м. Київ, 24-25 липня 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Інноваційна інфраструктура України: стан та аналіз умов розвитку» (м. Одеса, 20-21 листопада 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Аграрна наука, освіта, виробництво: європейський досвід для України» (м. Житомир, 17-18 листопада 2015 р.), Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні аспекти» (м. Кам'янець-Подільський, 10 листопада 2015 р.), Міжнародній науковій конференції «From the Baltic to the black sea region: the national models of economic systems» (м. Рига, 25 березня 2016 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні наукові інновації» (м. Київ, 24-25 лютого 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції» (м. Кам'янець-Подільський, 20-21 березня 2019 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Формирование организационно-экономических русловий эффективного функционирования АПК» (м. Мінск, 30-31 травня 2019 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладені у 27 наукових працях загальним обсягом 9,13 друк. арк. (з яких особисто автору належить 8,71 ум. др. арк.), з них: 1 – колективна монографія обсягом 0,79 друк. арк., з яких автору належить 0,53 друк. арк., 11 статей у наукових фахових виданнях України обсягом 5,34 друк. арк., 1 публікація в інших наукових виданнях обсягом 0,42 друк. арк., 14 – матеріалів конференцій обсягом 2,58 друк. арк., з яких автору належить 2,42 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації складає 365 сторінок комп'ютерного тексту, з яких основна частина становить 190 сторінок. Робота містить 36 таблиць, 42 рисунки, 19 додатків, список використаних джерел налічує 182 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційної роботи, зазначено її зв'язок із напрямками наукових досліджень Подільського державного аграрно-технічного університету, окреслено мету та основні завдання, визначено об'єкт, предмет, методи дослідження, відображено наукову новизну, практичне значення отриманих

результатів і особистий внесок здобувача, наведено дані щодо апробації результатів дослідження та публікацій за темою.

У першому розділі «**Теоретико-методичні основи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств**» узагальнено та поглиблено теоретичну сутність та методичні засади управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, висвітлені методичні засади оцінки фінансової безпеки в системі управління молокопереробних підприємств, а також розкриті теоретико-методичні засади формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств.

В дисертації уточнено визначення сутності фінансової безпеки молокопереробних підприємств як стан суб'єкта господарювання, який забезпечує захист фінансових інтересів підприємства, фінансову стабільність та можливість подальшого розвитку. Управління фінансовою безпекою підприємства розглядається як цілеспрямований вплив із боку суб'єктів управління підприємством за допомогою системи принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень з метою забезпечення успішного функціонування підприємства в короткостроковій перспективі та захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз за різними напрямками їх фінансово-господарської діяльності у довгостроковій перспективі.

Для комплексного оцінювання рівня управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, у дисертаційній роботі запропоновано доопрацьований методичний підхід через запровадження сформованої системи взаємопов'язаних показників фінансової звітності, рівня рентабельності, коефіцієнтів фінансової стійкості, стабільності, автономії, ліквідності, ефективності управління підприємством, що сприятиме удосконаленню процесів прийняття управлінських рішень в контексті формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства (рис. 1).

Доведено, що формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств в сучасних умовах забезпечує довгостроковий розвиток підприємства за принципами законності, послідовності, гнучкості, динамічності, об'єктивності. Дотримання концептуальних положень стратегічного управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання дозволить раціонально залучати матеріальні, трудові та фінансові ресурси, мінімізувати витрати та максимізувати вхідні грошові потоки. Обґрунтовані у дисертації науково-методичні засади щодо формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств передбачають використання сукупності засобів та інструментів, спрямованих на формування і розподіл фінансових ресурсів для забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства, нейтралізації негативного впливу загроз та ризиків, досягнення підприємством фінансової стійкості та економічного зростання, дають можливість розробки шляхів та механізмів реалізації даної стратегії з чітко визначеними джерелами їх фінансування та формуванням цілісної системи управління фінансовою безпекою.

Усе це сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства та зміцненню його конкурентної позиції.

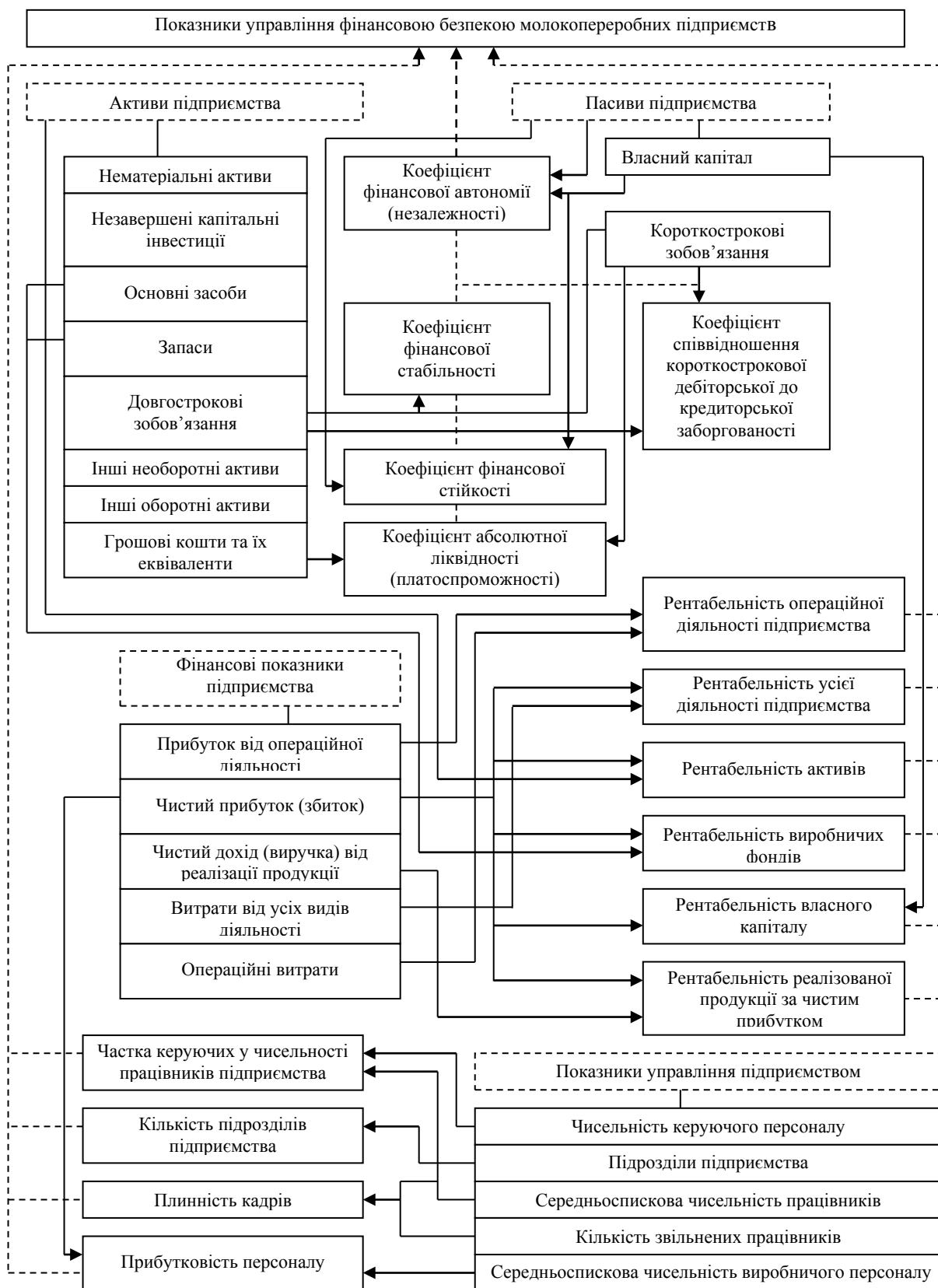

Рис. 1. Система показників управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств

У другому розділі «Стан управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств» здійснена системна і комплексна оцінка рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств, проведено кластерний аналіз ідентифікації ознак механізму управління фінансовою безпекою досліджуваних

підприємств, а також дана характеристика розвитку та здійснено аналіз їх зовнішнього середовища.

Доведено, що в процесі управління фінансовою безпекою важливого значення набуває вибір необхідної методики для оцінки її рівня, яка, перш за все, повинна відповідати критеріям оперативності та достовірності. У дисертаційному дослідженні була використана модель оцінки рівня фінансової безпеки за галузевою приналежністю, яка дозволила оцінити фінансову безпеку молокопереробних підприємств та рівень впливу загроз та небезпек, що дозволить приймати обґрунтовані з точки зору фінансової безпеки управлінські рішення.

Аналіз рівня фінансової безпеки за згрупованими у групи молокопереробними підприємствами за обсягами надходжень від реалізації продукції показав, що найвищий рівень фінансової безпеки мають підприємства з обсягом реалізації молочної продукції понад 500,0 млн. грн. (ПАТ «Хмельницька маслосирбаза», ПАТ «Тернопільський молокозавод», ПАТ «Дубномолоко»). Проведені дослідження дали змогу зробити висновок, що незважаючи на збільшення обсягу реалізованої продукції у 1,5 рази, рівень фінансової безпеки молокопереробних підприємств Західного регіону є невисоким із тенденцією до зменшення (табл. 1).

Таблиця 1

Групування молокопереробних підприємств Західного регіону України відповідно до показників фінансової безпеки

Показники	Групи підприємств за обсягами надходжень від реалізації продукції, млн. грн.				Рекомендоване значення
	до 50	51-200	201-500	більше 500	
Частка збиткових підприємств	70,0	50,0	0,0	0,0	0,0
Індекс від надходження від реалізації продукції	0,50	0,93	0,75	1,51	зростання
Рентабельність (у %):					> 0, зростання
– активів;	-21,76	0,97	0,47	5,26	
– власного капіталу;	33,32	7,47	2,77	32,68	
– реалізованої продукції за чистим прибутком;	-137,82	0,43	0,16	1,63	
– реалізованої продукції за прибутком від продажів;	-127,17	0,31	0,14	1,47	
Коефіцієнти:					> = 0,5 > = 1,0 0,7 – 0,9 0,1 – 0,2 = 1,0
– фінансової автономії;	-0,93	-0,16	0,37	0,15	
– фінансової стабільності;	-0,48	-0,13	0,58	1,36	
– фінансової стійкості;	-0,93	-0,11	0,37	0,15	
– абсолютної ліквідності;	0,01	0,01	0,01	0,06	
– співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості;	1,55	3,66	3,20	1,04	

Наведений автором у дисертаційному дослідженні науково-практичний підхід до здійснення багатомірного кластерного аналізу дав можливість згрупувати молокопереробні підприємства акціонерної форми власності у кластери за ознаками стабільного, нестабільного та кризового фінансового стану у періоді 2013-2017 рр., що володіють однаковими ознаками управління, які формують систему і механізми управління у цих підприємствах та забезпечують досягнення визначених фінансових показників (табл. 2).

Кластерний аналіз щодо оцінки системи і механізмів управління фінансовою стійкістю дозволив виокремити загальні ознаки організації корпоративного управління і довести, що значна частина акціонерних товариств не повністю використовує корпоративні норми, що передбачені світовою практикою.

**Розподіл молокопереробних підприємств акціонерної форми власності
Західного регіону України за фінансовою стійкістю, 2013-2017 рр.**

Характеристика кластера	Стан	Молокопереробні підприємства	Кількість
<p align="center"><i>Кластер 1</i></p> <p>Прибуткові підприємства, мають достатній рівень фінансової автономії, фінансової стабільності та стійкості, ефективно використовують власний капітал та активи, отримують достатній розмір чистого доходу.</p>	Стабільний	ПАТ «Зарічненський молокозавод» ПАТ «Тернопільський молокозавод» ПАТ «Деражнянський молочний завод» ПАТ «Чортківський сирзавод»	4
<p align="center"><i>Кластер 2</i></p> <p>Підприємства, які отримують прибуток, мають середній рівень фінансових показників, малоефективно використовують свої активи.</p>	Нестабільний	ПАТ «Городенківський сирзавод» ПАТ «Дубномолоко» ПАТ «Хмельницька маслосирбаза» ПАТ «Рахівський маслозавод»	4
<p align="center"><i>Кластер 3</i></p> <p>Підприємства збиткові, з недостатнім рівнем фінансової автономії, фінансової стабільності та стійкості, недостатньо використовують власний капітал та активи, мають незначний обсяг чистого доходу.</p>	Кризовий	ПАТ «Прикарпатмолоко» ПАТ «Львівм'ясомолпроект» ПАТ «Рава-Руський маслозавод» ПАТ «Бродівський завод сухого знежиреного молока» ПАТ «Львівський міський молочний завод» ПАТ «Дрогобицький молочний завод» ПАТ «Володимирецький молочний завод» ПАТ «Володимир-Волинський комбінат молочних продуктів» ПАТ «Острозький молокозавод»	9

Використані у дисертації методичні підходи до системного аналізу зовнішнього середовища молокопереробних підприємств на основі SWOT-, PEST-аналізів дозволили виявити їх сильні та слабкі сторони, загрози та можливості, зв'язок між ними в певних умовах, а також основні напрями досягнення підприємствами поставлених цілей, що дало можливість обґрунтувати стратегії та механізми управління в контексті забезпечення їх фінансової безпеки.

У третьому розділі «**Напрями розвитку управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств**» запропоновано науковий підхід до формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, визначені напрями удосконалення управління структурою активів та пасивів досліджуваних підприємств в контексті забезпечення їх фінансової безпеки, а також обґрунтовані засади впровадження стратегії забезпечення фінансової безпеки.

Доведено, що основне призначення функціонування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств є забезпечення їх фінансово-господарської рівноваги, досягнення поставлених цілей та завдань подальшого розвитку підприємства. У дисертації висвітлено авторський концептуальний підхід до формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, основними елементами якої визначені підсистеми управління прибутком на основі його взаємозв'язку з витратами та обсягом реалізації («CVP»-аналіз); операційний та фінансовий леверидж; збалансування грошових потоків; механізми нейтралізації фінансових ризиків та інші, що забезпечують реалізацію комплексу заходів, спрямованих на використання можливостей та ресурсів молокопереробних підприємств з метою досягнення системно-синергетичних ефектів реалізації захисту їх фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру(рис. 2).

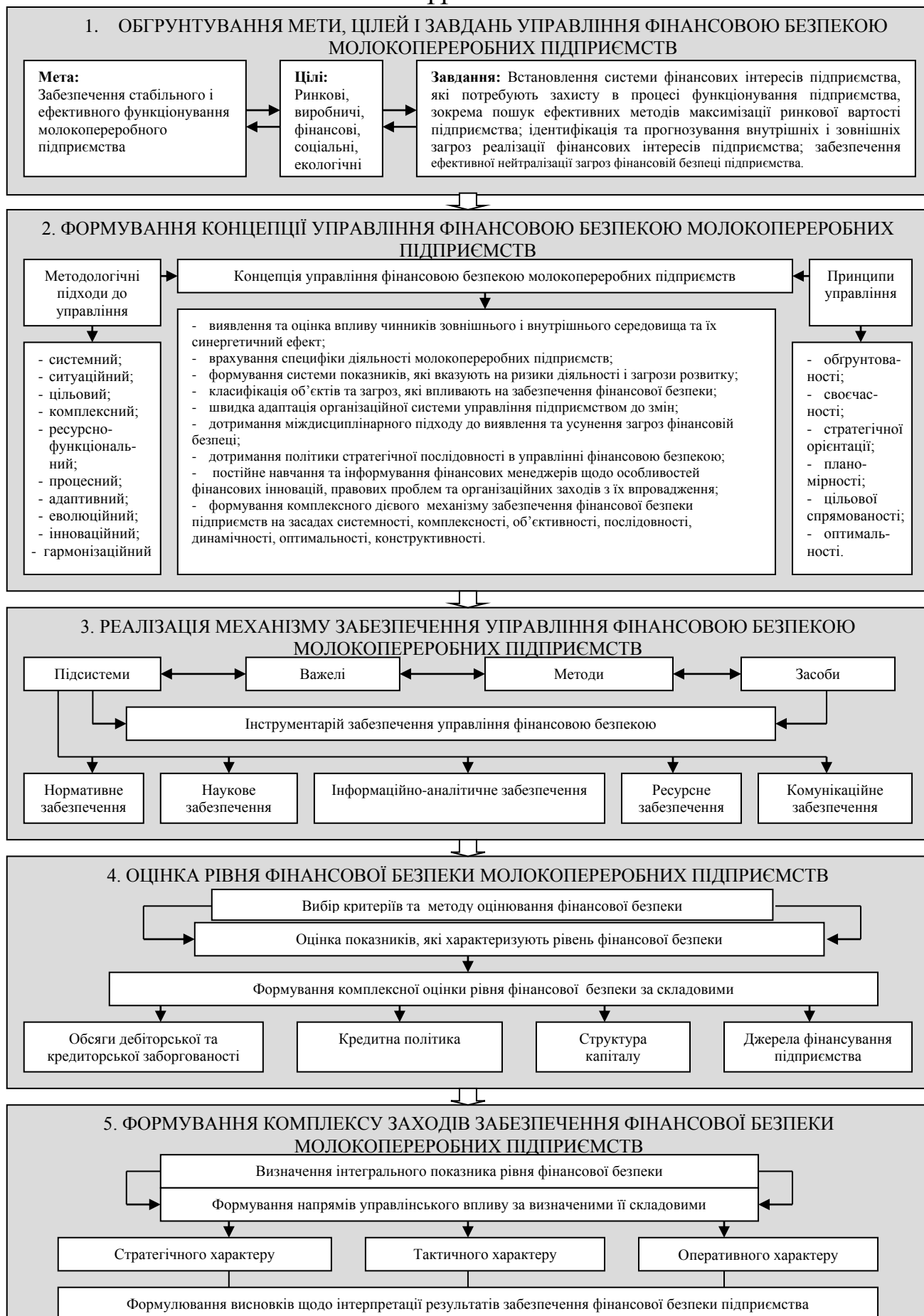

Рис. 2. Концептуальний підхід до формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств.

У дисертаційному дослідженні проведено моделювання найбільш ефективних сценаріїв розвитку підприємств за показниками чистого прибутку (збитку) та загальних витрат за період 2013-2017 роки в межах мінімальних та максимальних їх значень і розроблено управлінські рішення щодо покращення їх фінансового стану на основі помірної, негативної та стрес-сценарію розвитку для отримання бажаних цільових показників фінансового стану. За результатами експрес-аналізу управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, найкращим для підприємств є стрес-сценарій розвитку подій, за яким витрати від настання ризикових подій будуть найменшими (табл. 3).

Таблиця 3

**Результати експрес-аналізу управління фінансовою безпекою
молокопереробних підприємств за різними сценаріями розвитку подій**

Підприємства/ показники	Чистий прибуток (збиток), тис.грн.			Загальні витрати, тис.грн.			Витрати від настання ризикових подій, тис.грн.		
	Помірний сценарій	Негативний сценарій	Стрес-сценарій	Помірний сценарій	Негативний сценарій	Стрес-сценарій	Помірний сценарій	Негативний сценарій	Стрес-сценарій
ПАТ «Деражнянський молочний завод»	-912,5	-1129,4	602,1	371176,7	408232,6	334120,8	37055,9	74111,8	7411,2
ПАТ «Хмельницька маслосирбаза»	50972,4	10658,6	84693,2	1020875,7	1347297,6	694453,8	326421,9	652843,8	65284,4
ПАТ «Володимир-Волинський комбінат молочних продуктів»	1547,5	336,2	3694,0	180,0	205,0	110,0	70,0	95,0	14,0
ПАТ «Рахівський маслозавод»	7,0	-25,8	14,3	75,0	92,0	63,0	12,0	29,0	2,4
ПАТ «Прикарпатмолоко»	3,1	-24,6	13,9	56,8	516,7	12,0	44,8	504,7	9,0
ПАТ «Зарічненський молокозавод»	297,9	241,2	354,6	4738,4	5950,7	3526,1	1212,3	2424,6	242,5
ПАТ «Острозький молокозавод»	-291,0	-329,4	34,1	190,0	678,9	155,0	35,0	523,9	7,0
ПАТ «Володимирецький молочний завод»	-26,3	-84,9	11,8	1934,8	6696,36	484,1	1450,7	6212,26	290,1
ПАТ «Дубномолоко»	27523,9	11027,4	44052,0	2464913,2	2834268,1	2095558,4	369354,8	738709,7	73871,0
ПАТ «Тернопільський молокозавод»	33340,5	13269,8	53411,2	2593818,3	2866690,1	2320946,5	272871,8	545743,6	54574,4
ПАТ «Львівський міський молочний завод»	-341,0	-372,1	-201,8	1122,5	6896,3	825,3	297,2	6071,0	59,4
ПАТ «Бродівський завод сухого знежиреного молока»	-676,0	-1098,3	-181,7	110591,6	154126,6	67056,6	43535,0	87070,0	8707,0
ПАТ «Дрогобицький молочний завод»	-335,0	-483,4	-127,9	201,0	5574,1	54,8	146,2	5519,3	29,2
ПАТ «Львівм'ясомол-проект»	114,7	27,9	264,3	23,7	139,4	6,9	16,8	132,5	3,4
ПАТ «Рава-Руський маслозавод»	329,0	157,6	492,4	18333,4	21129,7	15537,1	2796,3	5592,6	559,3
ПАТ «Чортківський сирзавод»	8,0	1,4	16,7	216,7	252,3	181,1	35,6	71,2	7,1
ПАТ «Городенківський сирзавод»	7963,0	3982,4	9683,7	171741,0	213081,8	130400,1	41340,9	82681,7	8268,2
Всього:	119525,2	36154,6	196826,9	6760189,0	7871828,0	5663492,0	1096697,0	2208337,0	219339,6

Проведені дослідження свідчать, що одним із напрямів удосконалення управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств є оптимізація структури активів і пасивів суб'єктів господарювання. Обґрунтовані у дисертації методичні засади оптимізації складу активів молокопереробних підприємств та прогнозування оптимального розміру дебіторської заборгованості полягають у зниженні частки дебіторської заборгованості шляхом застосування запропонованих організаційно-економічних заходів.

Для зміцнення фінансової безпеки молокопереробних підприємств розроблено нові шляхи для зміни існуючих бізнес-процесів та скорочення витрат в діяльності підприємств. Запропоновані у дисертаційній роботі науково-методичні підходи до використання матриці вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств передбачають оцінку середньорічних темпів зміни показників чистого прибутку і витрат від настання ризикових подій, застосування технології реінжинірингу бізнес-процесів, проведення експрес-аналізу результатів управління фінансовою безпекою досліджуваних молокопереробних підприємств за різними сценаріями розвитку подій, що дозволило забезпечити відповідність обраної стратегії поставленим цілям розвитку та їх фінансово-економічному стану (рис. 3).

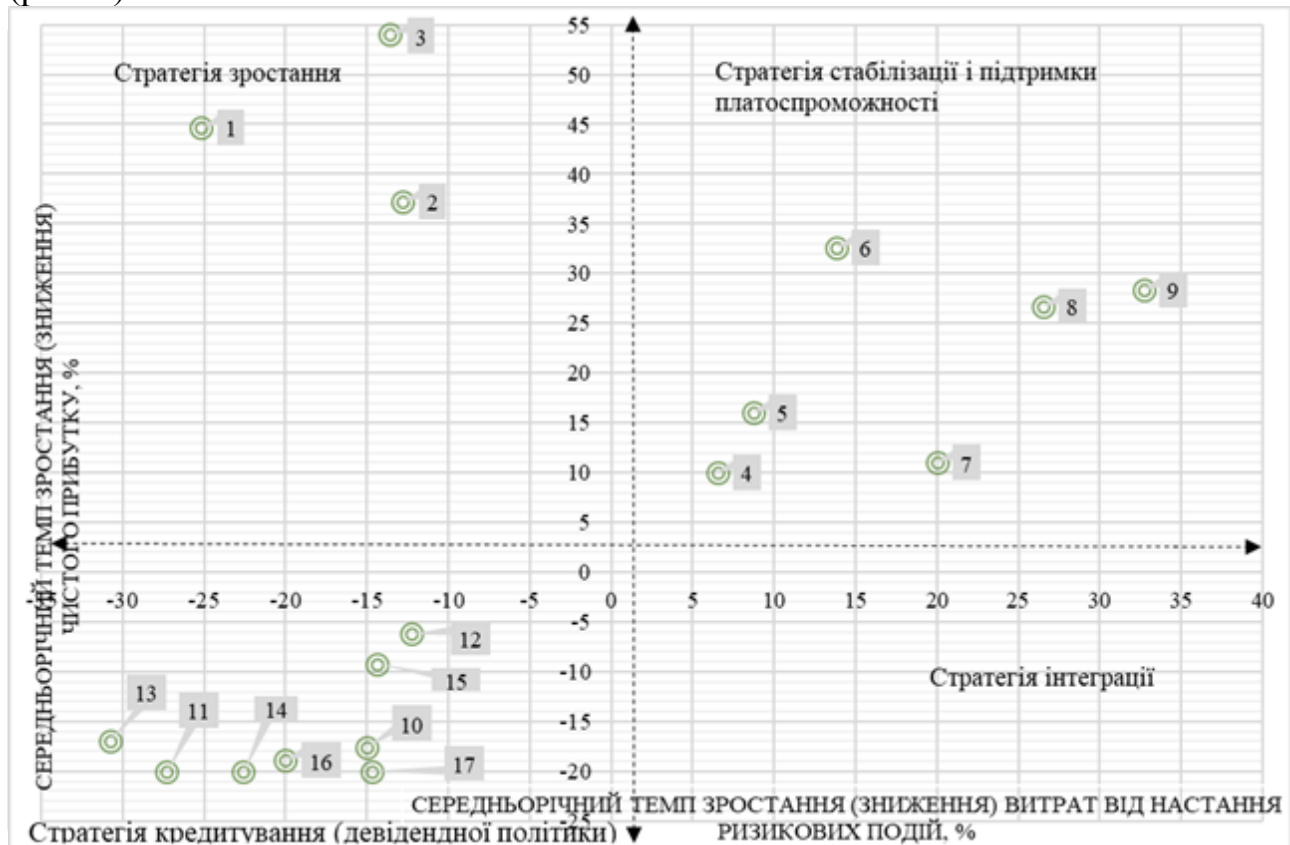

Рис. 3. Матриця вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств

Формування системи управління фінансовою безпекою підприємств з використанням стратегії зростання обрано для ПАТ «Хмельницька маслосирбаза» (1), ПАТ «Деражнянський молочний завод» (2), ПАТ «Бродівський завод сухого знежиреного молока» (3). Стратегію стабілізації і підтримки платоспроможності обрано для ПАТ «Городенківський сирзавод» (4), ПАТ «Зарічненський молокозавод» (5), ПАТ «Тернопільський молокозавод» (6), ПАТ «Чортківський сирзавод» (7), ПАТ «Дубномолоко» (8), ПАТ «Рава-Руський маслозавод» (9). Для інших підприємств визначено стратегією кредитування (дивідендної політики): ПАТ «Володимир-Волинський комбінат молочних продуктів» (10), ПАТ «Рахівський маслозавод» (11), ПАТ «Прикарпатмолоко» (12), ПАТ «Острозький молокозавод» (13), ПАТ «Володимирецький молочний

завод» (14), ПАТ «Львівський міський молочний завод» (15), ПАТ «Дрогобицький молочний завод» (16), ПАТ «Львів'мясомолпроект» (17). Застосовувати систему управління фінансовою безпекою з використанням стратегії інтеграції (злиття) жодному підприємству не має необхідності. Застосування моделі розвитку за стрес-сценарієм дозволило забезпечити високий ступінь наближення фактичних і розрахункових даних в процесі прогнозування ефективності фінансової діяльності підприємств та виявити можливості їх розвитку.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні відображені теоретичні узагальнення та запропоновані науково-методичні підходи і практичні рекомендації щодо розв'язання важливої науково-прикладної задачі управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. Отримані наукові результати дають підстави для наступних висновків.

1. Питання забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств запропоновано розглядати як один із найважливіших пріоритетів, який виступає основою ефективного управління фінансовими ресурсами. У свою чергу, незабезпечення фінансової безпеки призведе до негативних наслідків: неефективного управління фінансовими ресурсами, збільшення заборгованостей з платежів, неконкурентноспроможності, банкрутства підприємств та в загальному до руйнування національної безпеки держави. Узагальнення підходів до трактування поняття «управління фінансовою безпекою підприємств» дозволило визначити його як цілеспрямований вплив із боку суб'єктів управління підприємством за допомогою системи принципів і методів розробки й реалізації управлінських рішень з метою забезпечення успішного функціонування підприємства в короткостроковій перспективі та захисту пріоритетних фінансових інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз за різними напрямками їх фінансово-господарської діяльності у довгостроковій перспективі.

2. Дослідження основних існуючих методик оцінки фінансової безпеки підприємства дало змогу обґрунтувати методичний підхід до оцінки рівня управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, який базується на взаємозв'язку, підпорядкованості і технології взаємодії показників фінансової звітності, рівня рентабельності, коефіцієнтів фінансової стійкості, стабільності, автономії, ліквідності, показників управління підприємством та передбачає розрахунок сформованої системи показників, які характеризують ці взаємозв'язки та дають змогу оптимізувати процес прийняття управлінських рішень та формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства.

3. На основі проведеного дослідження доведено, що дотримання стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств дозволить раціонально залучати матеріальні, трудові та фінансові ресурси, мінімізувати витрати та максимізувати вхідні грошові потоки. Обґрунтовані у дисертації теоретико-методичні засади формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств передбачають використання сукупності засобів та інструментів, спрямованих на формування і розподіл фінансових ресурсів для забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства, нейтралізації негативного впливу загроз та ризиків, досягнення підприємством фінансової стійкості та

економічного зростання, дають можливість розробки шляхів та механізмів реалізації даної стратегії з чітко визначеними джерелами їх фінансування та формуванням цілісної системи управління фінансовою безпекою.

4. Обґрунтовані дослідженням науково-методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств передбачають використання моделі оцінки за галузевою приналежністю та проведення аналізу таких показників як економічна і інвестиційна активність; прибутковість і оборотність; платоспроможність і склад активів; структура капіталу; обсяг грошових потоків, а також здійснення оцінки витрат та фінансової безпеки операційної діяльності; захищеності від фінансових ризиків, потенціалу для відтворення ймовірних збитків, що дозволило виявити загрози і небезпеки та обґрунтувати шляхи удосконалення управління фінансовою безпекою, що дасть змогу збільшити рівень рентабельності молокопереробних підприємств.

5. Наведений у дисертаційній роботі науково-практичний підхід до здійснення кластерного аналізу, який ґрунтується на розрахунку фінансових показників, що відображають корпоративні інтереси, визначенні інтегрального показника та рейтингу інвестиційної привабливості, дав можливість згрупувати молокопереробні підприємства акціонерної форми власності у кластери за ознаками стабільного, нестабільного та кризового фінансового стану і виявити спільні ознаки управління, які формують систему і механізми управління у цих підприємствах та забезпечують досягнення визначених фінансових показників. Кластерний аналіз дозволив виокремити загальні ознаки організації корпоративного управління і довести, що значна частина акціонерних товариств не повністю використовує корпоративні норми, що передбачені світовою практикою.

6. Використані методичні підходи до системного аналізу зовнішнього середовища молокопереробних підприємств на основі SWOT-, PEST-аналізів дозволили виявити їх сильні та слабкі сторони, загрози та можливості, а також основні напрями досягнення підприємствами поставлених цілей подальшого конкурентного розвитку (перехід на використання більш високоякісної сировини; нарощування обсягів виробництва, поліпшення якості продукції; оптимізація витрат на виробництво молочних продуктів; удосконалення структури персоналу; підвищення ефективності управління підприємством; мінімізація фінансових ризиків підприємств), що дало можливість обґрунтувати стратегії та механізми управління в контексті забезпечення їх фінансової безпеки.

7. Дисертаційним дослідженням доведено, що основне призначення функціонування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств є забезпечення їх фінансово-господарської рівноваги, досягнення визначеної ефективності діяльності та поставлених цілей і завдань подальшого розвитку підприємства. Запропонований авторський концептуальний підхід до формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств, який передбачає удосконалення процесів реалізації механізму забезпечення та оцінки рівня фінансової безпеки, а також проведення комплексу заходів, спрямованих на використання можливостей та ресурсів молокопереробних підприємств, що забезпечить системно-синергетичні ефекти реалізації захисту його фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру.

8. Проведені дослідження свідчать, що одним із напрямів вдосконалення управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств є оптимізація структури активів і пасивів суб'єктів господарювання. Обґрунтовані у дисертації методичні засади оптимізації складу активів молокопереробних підприємств та прогнозування оптимального розміру дебіторської заборгованості полягають у зниженні частки дебіторської заборгованості шляхом таких організаційно-економічних заходів, як створення відповідних підрозділів; запровадження системи оцінювання платоспроможності та фінансової дисципліни потенційних покупців; відмова від співпраці з клієнтами підвищеної групи ризику; передбачення штрафних санкцій за прострочення термінів платежу; стимулювання дострокової оплати продукції за допомогою знижок; посилення контролю за станом розрахунків з дебіторами.

9. Для зміцнення фінансової безпеки молокопереробних підприємств запропоновано нові шляхи для зміни існуючих бізнес-процесів та скорочення витрат в діяльності підприємства. Таким новим методом, що дозволить ефективно управляти фінансовою безпекою, є реінжиніринг бізнес-процесів. Запропоновані у дисертаційній роботі науково-методичні підходи до використання матриці вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств передбачають оцінку середньорічних темпів зміни показників чистого прибутку і витрат від настання ризикових подій, застосування технології реінжинірингу бізнес-процесів. Проведення експрес-аналізу результатів управління фінансовою безпекою досліджуваних молокопереробних підприємств за різними сценаріями розвитку подій дозволили забезпечити відповідність обраної стратегії поставленим цілям розвитку та їх фінансовим можливостям.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Chykurkova A.D., Khomenko A.A. Financial safety of enterprises of agroindustrial complex as basis them innovative development. «*National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine*». Kielce, Poland. 2016. Volume 2. S. 117-132 (0,79 друк. арк., в т.ч. автора 0,53 друк. арк. Автором досліджено основи стратегії управління фінансовою безпекою підприємств агропромислового виробництва України).

Статті у наукових фахових виданнях України та у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних:

2. Хоменко О.А. Необхідність забезпечення фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу як передумова формування національної безпеки держави. *Збірник наукових праць ПДАТУ*. 2015. Вип. 23. С. 346-353 (включено до *Index Copernicus*)(0,33 друк. арк.).

3. Хоменко О.А. Роль фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу у економічному розвитку держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12, ч. 3. С. 50-53 (включено до *Index Copernicus*)(0,42 друк. арк.).

4. Хоменко О.А. Формування системи фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу та її основні напрями. *Науковий вісник Міжнародного*

гуманітарного університету. 2015. Вип. 13. С. 119-122 (включено до *Index Copernicus*)(0,46 друк. арк.).

5. Хоменко О.А. Особливості управління фінансовою безпекою підприємств агропромислового комплексу. «Глобальні та національні проблеми економіки», Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2015. Вип. 8. С. 661-665 (включено до *Index Copernicus*)(0,5 друк. арк.).

6. Хоменко О.А. Фінансова безпека підприємств агропромислового комплексу та організаційне забезпечення її управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 6, ч. 3, С. 124-126 (включено до *Index Copernicus*)(0,42 друк. арк.).

7. Хоменко О.А. Концептуальні основи управління фінансовою безпекою підприємств агропромислового комплексу. *Збірник наукових праць ПДАТУ*. 2016. Вип. 24, ч. 3. С. 239-246 (включено до *Index Copernicus*)(0,54 друк. арк.).

8. Хоменко О.А. Методичні засади управління фінансовою безпекою підприємств агропромислового комплексу. «Економіка АПК». *Міжнародний науково-виробничий журнал*. 2017. Вип. 2. С. 79-82 (включено до *Index Copernicus*)(0,33 друк. арк.).

9. Хоменко О.А. Методика оцінки потенціалу фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу. «Інтернаука». *Міжнародний науковий журнал*. 2018. Вип. 3 (11), С. 57-63. Статті присвоєно DOI: 10.25313/2520-2294-2018-3-3509 (включено до *Index Copernicus*)(0,79 друк. арк.).

10. Хоменко О.А. Реінжиніринг управління фінансовою безпекою підприємств молокопереробної галузі. «Незалежний аудитор». *Науково-практичне видання*. 2018. № 23 (I). С. 43-48 (включено до *Index Copernicus*)(0,63 друк. арк.).

11. Хоменко О.А. Аналіз ідентифікації ознак механізму управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. «Економічний дискурс». *Міжнародний науковий журнал*. 2019. № 1. С. 63-69 (включено до *The Cite Factor, JIF, Research Bib, Academia.edu, Scribd, Electronic Journals Library*)(0,5 друк. арк.).

12. Khomenko A.A. Mechanism of forming of financial safety of enterprises of agroindustrial complex. *Journal "Baltic Journal of Economic Studies"*. Riga. 2016.Vol. 2 No. 2. С. 184-188 (включено до *Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, ESCI by Web of Science*)(0,42 друк. арк.).

Публікації в інших наукових виданнях:

13. Хоменко О.А. Адаптація управління рівнем фінансової безпеки підприємств агропромислового комплексу до умов економічної невизначеності. *Науково-практичний журнал «Економічні студії»*. 2016. Вип. 2 (10). С. 169-173 (включено до *Index Copernicus*)(0,42 друк. арк.).

14-27. Тези доповідей на науково-практичних конференціях (2,58 друк. арк., з них особисто автору належить 2,42 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Хоменко О.А. Управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами

економічної діяльності).– Подільський державний аграрно-технічний університет, Кам'янець-Подільський, 2019.

У дисертаційній роботі узагальнено та поглиблено теоретичну сутність економічних понять «фінансова безпека», «управління фінансовою безпекою», «загрози фінансовій безпеці», висвітлені ключові характеристики управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств та систематизовані наукові основи розвитку управління фінансовою безпекою підприємств, а також розкриті теоретико-методичні підходи до оцінки управління їх фінансовою безпекою. Систематизовані теоретико-методичні засади формування стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств.

Здійснена системна і комплексна оцінка рівня фінансової безпеки молокопереробних підприємств із використанням моделі оцінки за галузевою приналежністю, проведено аналіз та оцінку фінансового стану досліджуваних молокопереробних підприємств. Виконано кластерний аналіз ідентифікації ознак механізму корпоративного управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. Виявлені тенденції розвитку молокопереробних підприємств та особливості їх зовнішнього середовища, що дозволило виявити загрози і небезпеки та обґрунтувати шляхи удосконалення управління фінансовою безпекою.

Проведено обґрунтування функціонування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств в умовах невизначеності ринкового середовища, обґрунтовано напрями розвитку управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств. Визначені напрями удосконалення управління структурою активів та пасивів досліджуваних підприємств в контексті забезпечення їх фінансової безпеки. Обґрунтовані засади впровадження стратегії забезпечення фінансової безпеки молокопереробних підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека, управління фінансовою безпекою, загроза, ризик, механізм управління фінансовою безпекою, фінансові ресурси, стратегія управління, потенціал фінансової безпеки.

АННОТАЦИЯ

Хоменко А.А. Управление финансовой безопасностью молокоперерабатывающих предприятий. - Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Подольский государственный аграрно-технический университет, Каменец-Подольский, 2019.

В диссертационной работе обобщено и углублено теоретическую сущность экономических понятий «финансовая безопасность», «управление финансовой безопасностью», «угрозы финансовой безопасности», освещены ключевые характеристики управления финансовой безопасностью молокоперерабатывающих предприятий и систематизированы научные основы управления финансовой безопасностью предприятий, а также раскрыты теоретико-методические подходы к оценке управления их финансовой безопасностью. Систематизированы теоретико-методические основы формирования стратегии обеспечения финансовой безопасности молокоперерабатывающих предприятий.

Осуществлена системная и комплексная оценка уровня финансовой безопасности молокоперерабатывающих предприятий с использованием модели оценки по отраслевой принадлежности, проведен анализ и оценку финансового состояния исследуемых молокоперерабатывающих предприятий. Выполнен кластерный анализ идентификации признаков механизма корпоративного управления финансовой безопасностью молокоперерабатывающих предприятий. Выявленные тенденции развития молокоперерабатывающих предприятий и особенности их внешней среды, что позволило выявить угрозы и опасности и обосновать пути совершенствования управления финансовой безопасностью.

Проведено обоснование функционирования системы управления финансовой безопасностью молокоперерабатывающих предприятий в условиях неопределенности рыночной среды, обоснованы направления развития управления финансовой безопасностью молокоперерабатывающих предприятий. Определены направления совершенствования управления структурой активов и пассивов исследуемых предприятий в контексте обеспечения их финансовой безопасности. Обоснованы принципы внедрения стратегии обеспечения финансовой безопасности молокоперерабатывающих предприятий.

Ключевые слова: финансовая безопасность, управление финансовой безопасностью, угроза, риск, механизм управления финансовой безопасностью, финансовые ресурсы, стратегия управления, потенциал финансовой безопасности.

ABSTRACT

Khomenko A.A. Management of financial safety of milk processing enterprises. Manuscript.

Thesis for candidate degree in economic sciences, specialty 08.00.04 – economics and management of the enterprises (according to the types of economic activity). – State Agrarian and Engineering University in Podilya, Kamianets-Podilskyi, 2019.

The thesis summarizes and thoroughly theoretical essence of the economic concepts «financial security», «financial security management», «financial security threats», highlights key characteristics of the financial security management of dairy enterprises and systematizes the scientific fundamentals of financial security management of enterprises as well as theoretical and methodological approaches to the introduction of a financial security management mechanism dairy processing enterprises and financial security management evaluation methods.

Financial security is a universal category that characterizes the security of the subjects of socio-economic relations at all levels, starting with the state and ending with each of its citizens. The financial security of an enterprise reflects the protection of its activities from the negative effects of the environment, as well as the ability to quickly eliminate various threats or adapt to existing conditions that do not adversely affect its activities.

Systematic and comprehensive evaluation of the financial security level of dairies was carried out through the introduction of the established system of indicators, which was based on the interconnection, subordination and technology of interaction of financial reporting indicators, the level of profitability, coefficients of financial stability, stability, autonomy, liquidity management. costs and financial security of operating activities; protection against financial risks, the potential for reproduction of probable losses, which

made it possible to identify threats and dangers, as well as to justify ways to improve financial security management in the context of forming a strategy for ensuring the financial security of the enterprise.

It is proved that the formation of the strategy of ensuring the financial security of dairy enterprises in modern conditions provides long-term development of the enterprise on the principles of legality, consistency, flexibility, dynamism, objectivity. Adherence to the conceptual provisions of strategic management of the financial security of the entity will allow rationally attract material, labor and financial resources, minimize costs and maximize cash inflows. The scientific and methodological provisions on the formation of the financial security strategy of dairy enterprises, based on the dissertation, envisage the use of a set of tools and tools aimed at the formation and distribution of financial resources to ensure the protection of the financial interests of the enterprise, neutralize the negative impact of threats and risks, achieve financial stability of the enterprise, enable the development of ways and mechanisms for the implementation of this strategy with clear challenges archenemy sources of funding and to form a coherent organizational and economic system of financial security management

Methodical approaches to systematic analysis of the environment of dairy enterprises on the basis of SWOT-, PEST-analysis in the dissertation have revealed the strengths and weaknesses of dairy enterprises, the threats and opportunities, the connection between them in certain conditions, as well as the main directions of achievement of the enterprises. further competitive development goals (transition to higher quality raw materials; increasing the volume of dairy production, improving its consumer properties; adapting to the needs of specific consumer groups; optimizing the cost of production of dairy products; improving the quantitative and qualitative structure of staff; improving the efficiency of enterprise management; intensifying marketing activities; financial risks of enterprises), which made it possible to justify management strategies and mechanisms in the context of providing financial security.

Organizational and economic principles of financial security management of dairy enterprises should be based on the implementation of its clearly defined strategy. It, in turn, must go beyond their existing production potential. This strategy is the main internal guideline of financial security formation of dairy enterprises, which sets the parameters of its entire development. The substantiation of the functioning of the financial security management system of dairy processing enterprises under conditions of market uncertainty was carried out, the development directions of the financial security management of dairy processing enterprises were justified, the priority directions of strategic planning and the components of the financial security strategic management mechanism were determined.

In order to dramatically improve the activities of dairy enterprises, new ways need to be developed to change existing business processes and reduce costs in the enterprise. A new method to effectively manage financial security is to reengineer business processes.

The main efforts, both theoretical and practical, should be directed to the crisis management at the enterprises themselves. The best way out of crisis situations is to prevent them. And to prevent the emergence of crisis situations by ensuring the proper level of financial security of the company.

Key words: financial security, financial security management, threat, risk, financial security management mechanism, financial resources, management strategy, possibility of financial security.